

Leeuwengroten

door Eddy Pauwels

De Leeuwengroten hebben verschillende benamingen: **Gros compagnon, gesellen, socius, lakengeld**. Deze munten behoren tot de meest courante uit de middeleeuwse numismatiek van onze streken. Daardoor zijn ze wat verwaarloosd. Meestal geven de numismaten de voorkeur aan zeldzame munten. Niettemin hebben de gewone courante munten eveneens hun aantrekkingspunten. Veel meer dan de zeldzame munten, werden ze gebruikt om te voldoen aan de normale noden van het volk. Ze bieden ons een veel groter onderzoeksveld door het grote aantal geslagen munten en eveneens ook de mogelijkheid om metaalanalyses te verrichten.

De *Groten* van Lodewijk van Male ontleen hun type aan de *Groten*, *gesellen* genoemd, die door Lodewijk van Nevers vanaf mei 1337 werden uitgegeven. Ze zijn gemakkelijk van de *gesellen* te onderscheiden door het kruisje dat de arend vervangt bij het begin van de legende op de voorzijde. Deze wijziging werd waarschijnlijk al doorgevoerd door Lodewijk van Nevers na zijn terugkeer uit ballingschap op 20 januari 1346 te Gent. Deze uitgifte werd voortgezet tot 24 november 1346, dwz een ganse tijd na de dood van de graaf op het slagveld van Grécy op 28 augustus 1346.

Op deze eerste uitgifte volgden onder Lodewijk van Male nog zeven andere .

Na onderzoek van enkele verzamelingen en van 4 gedeeltelijke vondsten onderscheiden we vandaag 19 varianten, welke in 7 klassen kunnen worden ondergebracht.

Ze zijn aan volgende details te herkennen:

- op de voorzijde:
 - ✓ het kruisje aan het begin van het omschrift is vergezeld van één punt(links of rechts), twee punten of geen enkel punt.
 - ✓ de letters A komen voor met of zonder dwarsstreep
 - ✓ boven de letter L van FLAND bevindt zich al dan niet een punt
 - ✓ het peterselieblad dat MONETA van FLAND scheidt is al dan niet voorzien van een steeltje; indien aanwezig, is het ofwel naar de letter A van MONETA ofwel naar de F van FLAND gekromd
 - ✓ in de sierrand van de voorzijde komen drie soorten bladeren voor.
- op de keerzijde:
 - ✓ boven de letter L van LUDOVICUS bevindt zich al dan niet een punt.
 - ✓ de O van COMES is rond of ovaal.

De volgende tabel geeft de kenmerken van de 19 varianten, groepeert ze per klasse en vermeldt het aantal stukken dat we van elke variante ontmoet hebben.

TABEL II : KLASSEN EN VARIANTEN VAN DE VLAAMSE LEEUWENGROOT.

Klasse Var.	Voorzijde	Keerzijde	Blad type	Aantal	%
A 1	+ MONETA J FLAND'	LVD OVI CACO MES	3	2	1,54
B 2	+ π t lā	l 0	1	5	5,38
	+ π t lā	l 0	1	1	
	+ π + lā	l 0	1	1	
C 5	+ π t lā	l 0	2+3	17	20,00
	+ π + lā	l 0	2+3	9	
D 7	+ π j lā	l 0	3	1	4,61
	+ π + lā	l 0	3	3	
	+ π j lā	l 0	3	2	
E 10	+ π t lā	l 0	2	24)	47,69
	+ π + lā	l 0	2	33)+2	
	+ π + lā	l 0	2	2	
	+ π t lā	l 0	2	1	
F 14	+ π j lā	l 0	3	21	16,92
	+ π + lā	l 0	3	1	
G 16	+ π j lā	l 0	1	2	3,85
	+ π + lā	l 0	1	1	
	+ π t lā	l 0	1	1	
	+ π j lā	l 0	1	1	
Totaal				130	100,00

Alhoewel de Vlaamse leeuwengroot zeer veel werd nagebootst (een bijna volledige lijst van deze imitaties werd opgesteld door R. Serrure) zijn slechts weinig van deze nabootsingen echt nuttig bij het opstellen van de chronologische volgorde van de Vlaamse originelen. Het gaat immers meestal niet om getrouwe kopieën en ze zijn bovendien veelal niet voldoende nauwkeurig te dateren. Enkel de Brabantse leeuwengroten van Johanna en Wenceslas leveren in dit verband nuttige informatie. De varianten van deze nabootsingen zijn te zien in volgende tabel.

TABEL III : BRABANTSE NABOOTSTINGEN.

Nr.	Voorzijde	Keerzijde	Nabootsing van klasse var.	
1	.+ MONETA + FILFD'	*I O'DV CxLO TBR AB	F	14
2	.+ MONETA + FILFD'	*I O'DV CxLO T.BR AB	G	16
3	.+ MONETA + FILFD'	*I O'DV CxLO T.BR AB	G	16

In verband met deze Brabantse nabootsing is te noteren dat men voor de eerste maal expliciet een Brabantse groot spreekt in de rekening van 1359-60 van de stad Mechelen. Deze had een waarde van 4 stuiver payement. Hieruit kan men afleiden dat de Brabantse nabootsing ten vroegste van eind 1359 dateert.